

libeor, sed ceteri familiae heriscundae iudicio sarcent damnum.— § 4. Pro parte [autem] peti, solvi autem nisi totum non potest: veluti cum stipulatus sum hominem incertum; nam petitio ejus scinditur, solvi vero nisi solidus non potest: alioquin in diversis hominibus recte partes solventur; quod non potuit defunctus facere, ne, quod stipulatus sum, consequar. Idem juris est, et si quis decem [millia] aut hominem promiserit.— § 5. In solidum vero agi oportet, et partis solutio adfert liberationem, cum ex causa evictionis intendimus; nam auctoris heredes in solidum denunciandi sunt, omnesque debent subsistere, et quolibet defugiente omnes tenebuntur: sed unicuique pro parte hereditaria prestatio injungitur.— § 6. Item si ita stipulatio facta sit, Si fundus Titianus datus non erit, centum dari? nisi totus detur, poena committitur centum: nec prodest partes fundi tradere, cessante uno, quemadmodum non prodest ad pignus liberandum partem creditori solvere.— § 7. Quicumque sub conditione obligatus curaverit, ne conditio existeret, nihilominus obligetur.

86. ULPIANUS, [lib. 79, ad Edictum].

Quod dicitur tot stipulationes esse, quot res; ibi locum habet, ubi res exprimuntur stipulationi: ceterum si non fuerint expressae, una est stipulatio.

87. PAULUS, [lib. 75, ad Edictum].

Nemo rem suam futuram in eum casum, qua sua fit, utiliter stipulatur.

88. Idem, [lib. 6, ad Plautium].

Mora rei fidejussori quoque nocet. Sed si fidejussor servum obtulit, et reus moram fecit: mortuo Stichio fidejussori succurrendum est. Sed si fidejussor hominem occiderit, reus liberatur, fidejussor autem ex stipulatione conveniri potest.

89. Idem, [lib. 9, ad Plautium].

Si a colono, cui fundum in quinquennium locaveram, post tres annos ita stipulatus fuero, Quicquid me dare facere oportet? non amplius in stipulationem deducitur, quam quod jam dari oportet: [in stipulationem enim deducitur quod jam dari oportet:] si autem adiciatur, oportebit, etiam futura obligatio deducitur.

90. POMPONIUS, [lib. 3, ex Plautio].

Cum stipulatus sum pro uturis legitimis poenam in singulis menses, si sors soluta non sit: etiamsi sortis obligatio in iudicium sit deducta, adhuc tamen poena crescit; quia verum est solutam pecuniam non esse.

91. PAULUS, [lib. 47, ad Plautium].

Si servum stipulatus fuero, et nulla mora intercedente servus decesserit: si quidem occidit eum promissor, expeditum est; sin autem negligat infirmum, an teneri debeat promissor? considerantibus, utrum, quemadmodum in vindicatione hominis, si neglectus a possessore fuerit, culpa hujus nomine tenetur possessor, ita et cum dari promisit: an culpa, quod ad stipulationem attinet, in faciendo accipienda sit, non in non faciendo? quod magis probandum est: quia qui dari promisit, ad dandum, non faciendum, tenetur.— § 1. Sed si sit quidem res in rebus humanis, sed dari non possit, ut fundus religiosus (puta) vel sacer factus, vel servus manumissus, vel etiam ab hostibus si capiatur, culpa in hunc modum dijudicatur: ut si quidem ipsius promissoris res vel tempore stipulationis, vel postea fuerit, et quid eorum acciderit, nihilominus tenetur. Idemque fiat, et si per alium, posteaquam ab hoc alienatus sit, id contigerit. Sin autem alienus fuit, et ab alio tale quid accidit, non tenetur: quia nihil fecit; nisi [si] posteaquam moratus est solutionem, aliquid hujusmodi acciderit: quam distinctionem et Julianus sequitur. Item si homo qui fuit promissoris, ex procedenti causa ablati ei fuerit, quod statuliber fuit, perinde habendum sit, ac si alienum promississet: quia sine facto ipsius desit ejus esse.

§ 2. De illo queritur, an et is, qui nesciens se debere occiderit, teneatur, quod Julianus putat in eo, qui, cum nesciret a se petitum codicillis, ut restitueret, manumisit.— § 3. Sequitur videre de eo, quod veteres constituerunt, quolens culpa intervenit debitoris, perpetuari obligationem, quemadmodum intelligendum sit. Et quidem si effecerit promissor, quominus solvere possit: expeditum intellectum habet constitutio:

53. L. 9, § 1, infr. de solutio.— 54. L. 34, § 1, infr. d. t.— 55. L. 4, § ult. supr. h. t.— 56. L. 159, infr. eod.— 57. L. 8, § ult. supr. eod.— 58. L. 8, § 2: L. 9, § 3, supr. de pignorat.: L. 19, supr. de pignorat.— 59. L. 24, supr. de conduct. et demonstr.— 60. L. 29, in pr. supr. h. t.— 61. § 2, Inst. de inutil. stipul.— 62. L. 83, in pr. supr. h. t.— 63. L. 49, supr. eod.: L. 14, § 1, supr. de usur.: L. 44, supr. de oper. libert.: L. 16, in fin.: L. 88, in fin. infr. de fidejuss.— 64. L. 25, supr.: L. 17, in fin. infr. h. t.: L. 19, supr. de dolo malo.— 65. L. 76, § 1, supr. h. t.— 66. Adde L. 25, in pr. supr. de servit. pred. urban.— 67. L. 35, supr. de usur.— 68. L. 23, in fin. supr.: L. 96, infr. h. t.— 69. L. 36, § 1: L. 45, supr. de rei vind.: Adde L. 31, § 1, supr. de ad. edict.: L. 31, § 2: L. 84, in fin. supr. de hered. petit.— 70. L.

si vero moratus sit tantum, hesitatur, an si postea in mora non fuerit, extingatur superior mora? Et Celsus adulescens scribit, eum, qui moram fecit in solvendo Stichio, quem promiserat, posse emendare eam moram postea offerendo: esse enim hanc questionem de bono et aequo: in quo genere plerumque sub auctoritate juris scientie perniciose (inquit) erratur. Et sane probabilis haec sententia est, quam quidem et Julianus sequitur: nam dum queritur de damno, et par utriusque causa sit, quare non potentior sit, qui teneat, quam qui persequitur.— § 4. Nunc videamus, in quibus personis hac constitutio locum habeat? qua inspectio duplex est: ut primo quaeramus, quae persona efficiat perpetuam obligationem; deinde quibus eam producant. Utique autem principalis debitor perpetuat obligationem. Accessiones an perpetuent, dubium est. Pomponio perpetuari placet: quare enim facto suo fidejussor suam obligationem tollat? cujus sententia vera est: itaque perpetuatur obligatio tam ipsorum, quam successorum eorum; accessionibus quoque suis, id est, fidejussoribus, perpetuant obligationem: quia in totam causam sponderunt.— § 5. An filiusfamilias, qui jussu patris promisit, occidendo servum, producat patris obligationem, videndum est, Pomponius producere putat, scilicet, quasi accessionem intelligens eum, qui jubet.— § 6. Effectus hujus constitutionis ille est, ut ad hoc accipi peti possit. Sed et acceptum ei posse ferre creditur, et fidejussorem homini ejus obligationis nomine. Novari autem an possit haec obligatio, debitatis est: quia neque hominem, qui non est, neque pecuniam quae non debetur, stipulari possumus. Ego puto novationem fieri posse, si hoc actum inter partes sit: quod [et] Juliano placet.

92. Idem, [lib. 18, ad Plautium].

Si ita stipuler, Per te non fieri, quominus mihi hereditate meo vindemiam tollere liceat? etiam heredi datur actio.

93. Idem, [lib. 3, ad Vitellium].

Si sic stipulatus fuero, Per te non fieri, quominus hominem ex his, quas habes, sumam? electio mea erit.

94. MARCELLUS, [lib. 3 Digestorum].

Triticum dare oportere stipulatus est aliquis. Facti questio est, non juris. Igitur si de aliquo tritico cogitaverit, id est, certi generis, certae quantitas, id habebitur pro expresso: alioquin, si cum destinare genus et modum vellet, non fecit, nihil stipulatus videtur; igitur ne unum quidem modum.

95. Idem, [lib. 3 Digestorum].

Qui insulam fieri stipulatur, ita demum acquirit obligationem, si appareat quo in loco fieri insulam voluerit, si et ibi insulam fieri interest ejus.

96. Idem, [lib. 12 Digestorum].

Qui servum mihi ex stipulatu debebat, si in facinorae eum deprehenderit, impune eum occidit: nec utilis actio erit in eum constituenda.

97. CELSUS, [lib. 26 Digestorum].

Si ita stipulatus fuero, Te sisti? nisi steteris, hippocentaurum dari? proinde erit atque te sisti solummodo stipulatus essem.— § 1. Possum utiliter a te ita stipulari, Tui nomine te soluturum? neque enim hoc simile est illi, Titium daturum? sed ex ea stipulatione, dum interest mea, agere possum; et ideo si locuples sit Titius, nihil ex hac stipulatione consequi possum: quid enim mea interest id a te fieri, quod si non feceris, aequae salvam pecuniam habiturus sum? — § 2. Si tibi nupsero, decem dari spondes? causa cognita deneganda actionem puto: nec raro probabilis causa ejusmodi stipulationis est. Item si vir a muliere eo modo non in dotem stipulatus est.

98. MARCELLUS, lib. 20 Digestorum.

Existimo posse id, quod meum est, sub conditione stipulari; item viam [stipulari] ad fundum posse, quaquam interim fundus non sit meus; aut si hoc verum non est, et alienum fundum sub conditione stipulatus fuero, isque ex lucrativa causa meus esse coepit, confestim perimeretur stipulatio: et si fundi dominus sub conditione viam stipulatus fuerit, statim fundo alienato evanescit stipulatio: et maxime secundum illorum opinionem, qui etiam ea, quae recte constituerunt, resolvunt, cum in eum casum reciderunt, a quo non potuissent consistere.—

21, supr. de hered. vel act. vend.— 71. L. 51, supr. h. t.— 72. L. 25, § 2, in fin. supr. ad Sc. Trebell.— 73. § 16, Inst. de legat.— 74. L. 75, in fin. supr. h. t.— 75. L. 58, in fin. infr. de fidejuss.— 76. L. 54, in pr. supr. locat.— 77. L. 83, § 2, supr. h. t.— 78. L. 51, in pr. infr. de novat.— 79. L. 8, § 3, infr. d. t.— 80. L. 115, in pr. infr. h. t.— 81. d. L. 115, in pr.— 82. L. 37, § 1, infr. eod.— 83. L. 91, in pr. supr. eod.— 84. L. 24, in fin. supr. de pignorat.: L. 33, § 3, supr. de legat. 2.— 85. L. 145, in fin. infr. h. t.— 86. § 1, Inst. de inutil. stipul.— 87. L. 38, in pr. supr. h. t.— 88. L. 95, in fin. supr. eod.— 89. L. 119, in fin. infr. eod.— 90. L. 52, § 2, supr. de donat. inter vir. et uxore.— 91. L. 51, supr. h. t.: L. 41, § 2, supr. de legat. 1.— 92. L. 140, § fin. infr. h. t.: § 2, Inst. de inutil. stipul.

§ 1. Ex hac stipulatione, Insulam fulciri spondes? quando nascatur actio, queritur, et utique non est expectandum, ut ruat: nec enim nihil stipulatoris interest, fultam potius esse, quam non esse: nec tamen recte agetur, si nondum praeterierit temporis tantum, quo fulcire poterit redemptor.

99. CELSUS, lib. 38 Digestorum.

Quidquid adstringenda obligatio est, id nisi palam verbis exprimitur, omissum intelligendum est; ac fere secundum promissorem interpretatur: quia stipulator liberum fuit verba late concipere. Nec rursum promissor ferendus est, si ejus intererit, de certis potius vasis forte, aut hominibus actum.— § 1. Si stipulatus hoc modo fuero, Si intra biennium Capitolium non ascenderit, dari? non nisi praeterito biennio recte petam: nam etsi ambigua verba sunt, sic tamen exaudiuntur, si immutabiliter verum fuit te Capitolium non ascendisse.

100. MODESTINUS, [lib. 8 Regularum].

Conditio praeteritum non tantum in praesens tempus relata, statim aut verum obligatorem, aut omnino non differt.

101. Idem, lib. 4, de Praescriptionibus.

Puberes sine curatoribus suis possunt ex stipulatu obligari.

102. Idem, lib. 5 Responsorum.

Venditores emptori caveant pro evictione, quanti ejus interesset: [sed et] specialiter adgnituros, si in lite mota sumptus fecissent, emptori stipulanti promiserant: post mortem emptoris, unus ex venditoribus ad iudicium vocavit, pretium sibi deberi dicens: heredes ejus, qui sumptus in defensione causa factos, cum probarent pretium solutum fuisse, ex stipulatione petebant. Modestinus respondit, si [in] eas impensas venditores promiserunt, quae ob litem de proprietate institutam factae essent: minime ex stipulatu peti posse, quod erogatum est, dum alter ex venditoribus pretium, quod jam fuerat exsolutum, peti.

103. Idem, lib. 3 Pandectarum.

Liber homo in stipulatum deduci non potest: quia nec dari oportere intendi nec aestimatio ejus praestari potest: non magis quam si quis dari stipulatus fuerit mortuum hominem aut fundum hostium.

104. JAVOLENUS, lib. 11, ex Cassio.

Cum servus pecuniam pro libertate pactus est, et ob eam rem reum dedit: quamvis servus ab alio manumissus est, reus tamen recte obligabitur; quia non queritur, a quo manumittatur, sed ut manumittatur.

105. Idem, lib. 2 Epistolarum.

Stipulatus sum, Damam aut Erotem servum dari; cum Damam daret, ego, quominus acciperem, in mora fui; mortuus est Dama: an putes me ex stipulatu actionem habere? Respondit: Secundum Massurii Sabini opinionem puto te ex stipulatu agere non posse: nam is recte existimabat, si per debitorem mora non esset, quominus id, quod debebat, solveret, continuo eum debito liberari.

106. Idem, lib. 6 Epistolarum.

Qui ex pluribus fundis, quibus idem nomen impositum fuerat, unum fundum sine ulla nota demonstrationis stipuletur, incertum stipulatur: id est, unum fundum stipulatur, quem promissor dare voluerit; tandiu autem voluntas promissoris in pendenti est, quamdiu id quod promissum est, solvatur.

107. Idem, lib. 8 Epistolarum.

Utrom turpem talem stipulationem putes, an non, quero: pater naturalis filium, quem Titius habebat in adoptionem, heredem instituit, si patria potestate liberatus esset: pater cum adoptivum non alias emancipari voluit, quam si etiam dedisset, a quo stipularetur, certam summam, si eum manumississet: post emancipationem adit heres filius: petiti nunc pecuniam pater ex stipulatione supra relata. Respondit: Non [puto] turpem esse causam stipulationis, utpote cum aliter filium emancipaturus non fuerit; nec potest videri injusta causa stipulationis, si aliquid adoptivus pater habere voluerit, propter quod a filio post emancipationem magis curaretur.

93. L. 72, § fin. supr. h. t.— 94. L. 38, § 18, supr. eod.: L. 26, supr. de reb. dub.: L. 47, supr. de oblig. et act.: L. 39, supr. de pactis.— 95. L. 110, in fin. infr. h. t.— 96. L. 27, in fin. 1. L. 12, in fin.: L. 43, in fin. supr. de legat. 2.— 12. L. 85, § 3, supr. h. t.— 13. d. L. 13, in fin.: L. 17, infr. de reg. jur.— 14. § 4, vers. quod si, Inst. de inutil. stipul.— 15. L. 29, in fin. pr. supr. h. t.: L. 25, in fin. supr. de legat. 3.— 16. L. 33, supr. de auro.— 17. L. 3, § 1, L. 4, § 1: L. 8, in fin. supr. de usu et habit.: L. pen. supr. de servit. legat.: L. 21, supr. de precar.— 18. L. 20, supr. quemadmodum servit.— 19. L. 84, § 9, supr. de legat. 1.— 20. L. 135, § 3, in fin. infr. h. t.— 21. L. 15, in fin. supr. de re judic.— 22. L. 97, § 1, supr. h. t.

108. Idem, lib. 10 Epistolarum.

A Titio ita stipulatus sum, Si qua mihi nupserit, decem dotis ejus nomine dare spondes? querebatur, an consistat talis stipulatio? Respondit: Si stipulanti mihi dos ita promissa est, Quamcumque uxorem duxero, dotis ejus nomine decem dare spondes? nihil in causa est, quare ea pecunia conditione expleta non debeat; nam cum conditio etiam ex incerta personae facto parere obligationem possit: veluti, Si quis in Capitolium ascenderit, decem dare spondes? Si quis a me decem petierit, tot dare spondes? cur non idem, et in dote promissa respondeatur, ratio reddi non potest.— § 1. Nulla promissio potest consistere, quae ex voluntate promittentis statum capit.

109. POMPONIUS, lib. 3, ad Quintum Mucium.

Si ita stipulatus fuero, Decem aut quindecim dabis? decem debentur. Item si ita, Post annum aut biennium dabis? post biennium debentur. Quia in stipulationibus id servatur: ut quod minus [esset], quodque longius, esse videretur in obligationem deductum.

110. Idem, lib. 4, ad Quintum Mucium.

Si mihi, et Titio, in cuius potestate non sim, stipuler decem: non tota decem, sed sola quinque mihi debentur; pars enim aliena deducitur, ut quod extraneo inutiliter stipulatus sum, non augeat meam partem.— § 1. Si stipulatus fuero de te, Vestem tuam, quaecumque muliebri est, dare spondes? magis ad mentem stipulantis, quam ad mentem prodarentis, id referri debeat: ut quid in re sit, aestimari debeat, non quid senserit promissor; itaque si solutus fuerat promissor muliebri quadam veste uti, nihilominus debetur.

111. Idem, [lib. 5, ad Quintum Mucium].

Si stipulatus fuero, Per te non fieri, quominus mihi illa domo uti liceat, an etiam si me non prohibeas, uxorem autem meam prohiberes, vel contra uxorem meam stipulata me prohibeas, an committatur stipulatio? Et satis est haec verba sic accipi. Nam et si stipulatus fuero, Per te non fieri, quominus mihi via, iunere, actu[que] uti liceat: et [si] non me, sed alium nomine meo ingredientem, prohibeas, sciendum erit committi stipulationem.

112. Idem, [lib. 15, ad Quintum Mucium].

Si quis stipulatus sit, Stichum, aut Pamphilum, utrum ipse vellet quem elegerit, petet, et is erit solus in obligatione. An autem mutare voluntatem possit, et ad alterius petitionem transire, quaerentibus respiciendus erit sermo stipulationis, utrumne talis sit, Quem voluero, an, Quem volam: nam si talis fuerit, Quem voluero, cum semel elegerit, mutare voluntatem non poterit: si vero tractum habeat sermo illius, et sit talis, Quem volam, donec iudicium dicet, mutandi potestatem habebit.— § 1. Si quis ita stipulatus fuerit, Pro centum aureis satisfabis? et reum dederit in istam summam: Proculus ait semper in satisfationis stipulatione venire, quod interesset stipulantis: ut alias tota sors inesset, veluti si idoneus promissor non sit; alias minus, si in aliquid idoneus esset debitor; alias nihil, si tam locuples esset, ut nostra non intersit satis ab eo accipere, nisi quod plerumque idonei non tam patrimonio quam fide quoque aestimarentur.

113. PROCLUS, [lib. 2 Epistolarum].

Cum stipulatus sim mihi, Proculus, si opus arbitratu meo ante kalendas Junias effectum non sit, poenam, et protuli diem: putasne vere me posse dicere arbitratu meo opus effectum non esse ante kalendas Junias, cum ipse arbitrio meo aliam operi laxiorem dederim? Proculus respondit: Non sine causa distinguendum est, interesse, utrum pro promissorem mora non fuisset, quominus opus ante kalendas Junias ita, ut stipulatione comprehensum erat, perficeretur; an, cum jam opus effeci non posset ante kalendas Junias, stipulator diem in kalendis Augustis protulisset? nam si tum diem stipulator protulit, cum jam opus ante kalendas Junias effeci non poterat, puto poenam esse commissam; nec ad rem pertinere, quod aliquod tempus ante kalendas Junias fuit, quod stipulator non desideravit id ante kalendas Junias effeci, id est, quod non est arbitratu ut fieret, quod fieri non poterat: aut si hoc falsum est, etiam si stipulatus pridie kalendas Junias mortuus esset, poena

supr. de iure dot.— 6. L. 138, in fin. infr. h. t.— 7. L. 26, supr. eod.— 8. Adde L. ult. in fin. supr. quar. rer. actio.— 9. L. 8, supr. de oblig. et act.— 10. L. 12, supr. h. t.— 11. d. L. 12, in fin.: L. 43, in fin. supr. de legat. 2.— 12. L. 85, § 3, supr. h. t.— 13. d. L. 13, in fin.: L. 17, infr. de reg. jur.— 14. § 4, vers. quod si, Inst. de inutil. stipul.— 15. L. 29, in fin. pr. supr. h. t.: L. 25, in fin. supr. de legat. 3.— 16. L. 33, supr. de auro.— 17. L. 3, § 1, L. 4, § 1: L. 8, in fin. supr. de usu et habit.: L. pen. supr. de servit. legat.: L. 21, supr. de precar.— 18. L. 20, supr. quemadmodum servit.— 19. L. 84, § 9, supr. de legat. 1.— 20. L. 135, § 3, in fin. infr. h. t.— 21. L. 15, in fin. supr. de re judic.— 22. L. 97, § 1, supr. h. t.